

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

Жук Н. Т.
аспірантка,
Кузь В. Б.
студент

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Реформа децентралізації, яка започаткована три роки тому в Україні, передбачає створення об'єднаних територіальних громад, що формуються та розвиваються в складних економічних, правових та організаційних умовах.

Реформа місцевого самоврядування має забезпечити розвиток самодостатніх територій регіонів, створити умови для покращення життєдіяльності територіальних громад. Серед основних пріоритетів державної регіональної політики є реалізація комплексних завдань підтримки, підвищення конкурентоспроможності, фінансової стабільності та успішності об'єднаних територіальних громад (ОТГ). У цьому контексті вирішального значення набувають питання якості перспективних планів, за якими відбувається об'єднання ОТГ; стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ; кадрового складу ОТГ, інвестиційної політики та проектів на отримання субвенцій від Державного регіонального розвитку на розвиток інфраструктури [1].

Проблематиці фінансової стійкості й спроможності як забезпечую чому чиннику конкуренції і конкурентоспроможності присвячено значну кількість праць вітчизняних і зарубіжних авторів. Однак, більшість з них зорієнтована на рівень держави, регіону або підприємства. У той же час майже не приділено уваги питанням фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад, її особливостей, чинників впливу та методів оцінки. Слід відмітити, що фінансова спроможність ОТГ напряму залежить від розробки перспективних планів формування територій громад та їх аналітичного обґрунтування.

Процес розробки стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ передбачає вибір пріоритетів, у яких ОТГ може бути конкурентною щодо інших ОТГ регіону та країни. Цей вибір повинен здійснюватись за результатами діагностики наявних ресурсів, які ОТГ має у своєму розпорядженні - природні, виробничі, людські, фінансові, професійні кадрові та ін. Наявність інтелектуального, кадрового потенціалу - одна з головних передумов успішного функціонування та конкуренто спроможності ОТГ. Громада - це в першу чергу люди.

Керівник повинен уміти грамотно управляти, розумітися на питаннях життєзабезпечення. Сьогодні ситуація складається таким чином, що кадровий дефіцит відчувають невеликі громади з чисельністю населення нижче 5 тис. осіб, а також громади Донецької та Луганської області через бойові дії на території даних областей. Тому необхідно звернути увагу на формування кадрового потенціалу, для того щоб сформовані громади могли мати повноцінний виконком та фахівців управління, які б змогли правильно побудувати оргструктуру громади та працювати над напрямками підвищення її конкурентоспроможності.

Одним із найголовніших чинників конкурентоспроможності ОТГ є чинник економічної (фінансової) спроможності. Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України було складено Рейтинг областей за формуванням спроможних територіальних громад [1]. Рейтинг було складено за чотирма параметрами моніторингу, зокрема: кількістю об'єднаних територіальних громад, площею об'єднаних територіальних громад, територіальними громадами, що об'єдналися та кількістю ОТГ, з чисельністю менше 5000 осіб.

Так, за даними рейтингу, в Тернопільській обл. налічується 36 ОТГ. Сьогодні значущості набувають питання не кількості громад, а їхньої якості. Перед тим, як об'єднуватися, необхідно поррахувати, чи буде нова громада спроможною. При цьому варто враховувати рейтинг спроможності об'єднаних територіальних громад, нещодавно розроблений Міністерством [1].

Оцінку фінансової спроможності 366-ти ОТГ була здійснено на підставі результатів моніторингу виконання місцевих бюджетів за 4 основними показниками, які відображають: власні доходи на 1-го мешканця; рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у доходах); питому вагу видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ (без трансфертів з державного бюджету); капітальні видатки на 1-го мешканця (без субвенцій з державного бюджету).

На підставі зазначених показників Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства сформовано загальний рейтинг ОТГ по Україні загалом і Тернопільській області зокрема. Виходячи із чисельності населення ОТГ, їх згруповано на такі, які відповідають такій кількості мешканців: понад 15 тис. осіб; від 10 до 15 тис. осіб; від 5 до 10 тис. осіб; менше 5 тис. осіб.

Аналіз [2] свідчить про те, що найнижчі показники фінансової спроможності характерні для більшості невеликих громад. Виняток становлять окремі невеликі громади на території яких розміщені бюджетоутворюючі підприємства та потужні підприємства реального сектору економіки. Наявність закономірності між фінансовою спроможністю та чисельністю населення громади можна пояснити тим, що у великих громадах більш вигідно розвивати малий та середній бізнес, оскільки там є достатній трудовий ресурс, місцевий ринок збуту товарів і послуг та кращі перспективи для сталого розвитку громади. Великі громади мають більший потенціал та більше можливостей для забезпечення належного утримання об'єктів інфраструктури, функціонування закладів та установ комунальної власності, а органи місцевого самоврядування можуть забезпечити надання якісних публічних та комунальних послуг.

Із розрахунку на 1 мешканця, середній показник надходжень власних доходів на 1 жителя 36-ти ОТГ Тернопільської області збільшився на 353 грн. та склав 885 грн. (в тому числі 10-ти ОТГ, утворених у 2016 році цей показник зріс у 3 рази та становить 821 грн., а 26-ти ОТГ, утворених у 2015 році - на 51% і становить 901 грн.).

Найбільша штатна чисельність працівників виконавчого апарату затверджена Підволочиською ОТГ – 101 особа, найменша – Гримайлівською ОТГ – 12 осіб. Виходячи з розрахунку чисельності населення громад та чисельності службовців, можна зазначити, що найбільше навантаження на 1 службовця з надання послуг у Теребовлянській ОТГ - 332 особи; найменше – у Байковецькій ОТГ – 77 осіб. За підсумками першого півріччя 2017 року найбільша питома вага видатків на утримання службовців у фінансовому ресурсі ОТГ (без урахування субвенцій) припадає на бюджет Білобожницької ОТГ – 89 %, найменша – на бюджет Теребовлянської ОТГ - 12 %.

Відтак, критеріями формування спроможних громад є: чисельність громади не повинна бути меншою, ніж 5-7 тис. осіб; питома вага базової дотації – не більше 30% від суми власних доходів; витрати на утримання управлінського апарату – не більше 20% від обсягу

фінансового ресурсу громади. Фінансовий ресурс при формуванні спроможних громад є найбільш визначальним критерієм, який забезпечить сталий розвиток громад.

Отже, для підвищення фінансової стабільності ОТГ необхідно позбутися формальності у підходах до розробки перспективних планів та стратегій соціально-економічного їх розвитку. А в основі програми реалізації стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ повинна стати конкурентоспроможність та чинники, які її забезпечують.

Список використаних джерел

1. Мінрегіон оприлюднив рейтинг областей за формуванням спроможних територіальних громад [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/pics/upload/604-a989ae87c828e586dacf51811fc4d93f.pdf>.
2. Оцінка фінансової спроможності 366 отг за перше півріччя 2017 року у розрізі областей / <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/53-rezultati-finansovogo-monitoringu-366-otg-za-1pivrichchya-2017-roku-stvorenikh-u-2015-ta-2016-rokakh.pdf>

Калабухова С. В.

кандидат економічних наук, професор
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

АНАЛІТИЧНА ПРОЦЕДУРА ІДЕНТИФІКАЦІЇ РІВНЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

У Міжнародному стандарті фінансової звітності 7 (МСФЗ 7) «Фінансові інструменти: розкриття інформації» відзначається, що суб'єкт господарювання повинен розкривати інформацію, яка дає змогу користувачам його фінансової звітності оцінити характер та рівень ризиків, на які суб'єкт господарювання наражається на кінець звітного періоду [1]. Ці фінансові ризики поділяються на: кредитний ризик (credit risk), валютний ризик (currency risk), відсотковий ризик (interest rate risk), ризик ліквідності (liquidity risk), ринковий ризик (market risk), цінний ризик (price risk). Необхідно підкреслити, що загалом в економічній літературі фінансовим ризиком визнається імовірність втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоодержання доходів або поява додаткових витрат у результаті невизначеності умов здійснення операційної, інвестиційної і фінансової діяльності.

Згідно оновленого Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», інформацію про рівень фінансових ризиків, на які суб'єкт господарювання наражається на кінець звітного періоду, необхідно розкривати у Звіті про управління [2]. Для кількісної ідентифікації рівнів фінансових ризиків діяльності суб'єкта господарювання доречно проводити аналітичну процедуру первинного розпізнавання небезпечних змін конкретних показників діяльності підприємства за п'ятирічний період.

У фаховій літературі для кількісної ідентифікації рівнів ризиків діяльності суб'єктів господарювання рекомендується застосовувати способи теорії ймовірності та статистичного вимірювання варіації [3, с.371-379; 4, с.124-130]. Послідовність проведення аналітичних операцій ідентифікації рівнів ризиків діяльності суб'єктів господарювання з використанням цих способів узагальнено у табл. 1.